

تحلیل کتاب‌سنجی و علم‌سنجی فصلنامه رهیافت بین سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۷۷

ساناز پوروشاسب^{۱*}، سمیه کریمی‌زاده اردکانی^۲

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت اطلاعات و دانش، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

^۲ دانش‌آموخته دکتری جامعه‌شناسی، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۹۷/۷/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۲/۱۳

چکیده

پژوهش حاضر باهدف تحلیل کتاب‌سنجی و علم‌سنجی فصلنامه رهیافت بین سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۷۷ انجام شده است. پژوهش حاضر از نوع توصیفی با رویکرد کتاب‌سنجی و علم‌سنجی است. جامعه آماری مورد بررسی تمام مقالات منتشرشده از سال ۱۳۷۷-۱۳۹۷ و رد شده از بهار سال ۱۳۹۴ تا زمستان ۱۳۹۷ است.

یافته‌ها نشان می‌دهد که نرخ پذیرش کلی در فصلنامه رهیافت حدود ۳۸ درصد بوده است که وضعیت پذیرش نسبتاً خوبی را نشان می‌دهد. باوجود رتبه علمی-ترویجی این فصلنامه، تعدادی از مقالات مروری نیستند. گرایش نویسندگان در زمینه علم و فناوری، تحلیل کارکردها، بیان مدل‌ها و تحلیل‌های علمی-دیدگاهی بوده است و بیشتر مقالات رد شده نیز در زمینه‌های مدیریتی و علم اطلاعات و دانش‌شناسی بوده‌اند. دانشگاه تهران و مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور بیشترین تعداد مقاله‌های پذیرفته شده را به خود اختصاص داده‌اند. تنوع بین‌رشته‌ای در بین اعضای هیئت تحریریه با ۸ رشته مختلف موضوعی در سطح مناسبی است. وضعیت چاپ الکترونیکی فصلنامه نسبتاً خوب است ولی انتشار چاپی آن را می‌توان ضعیف دانست. نویسندگان مقطع دکتری (۶۴/۵۳) و دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد (جمعاً ۲۹/۶۲) بیشترین تعداد مقاله را تولید کرده‌اند. حدود ۴۳ درصد از منابع فارسی، ۴۴ درصد انگلیسی و ۱۳ درصد باقی‌مانده زبان‌های عربی، آلمانی و غیره بوده است. از نظر نوع منابع نیز، مقاله بیشترین منبع مورد استفاده نویسندگان است.

کلیدواژه‌ها: تحلیل علم‌سنجی، تحلیل کتاب‌سنجی، فصلنامه رهیافت، نشریه.

مقدمه

چالش‌برانگیز و ضرورتی انکارناپذیر شده است. علم‌سنجی حوزه‌ای میان‌رشته‌ای است که به دلیل گستردگی دامنه خود طیف وسیعی از موضوعات را بررسی کرده و با تمام جنبه‌های کمی علوم و تحقیقات علمی سروکار دارد. این ارزشیابی

با پیشرفت دانش و تولید روزافزون علم و افزایش رقابت‌های علمی، ارزیابی تولیدات علمی دانشگاه‌ها، گروه‌ها و سازمان‌های پژوهشی تبدیل به یکی از موضوع‌های

^۱ S.poroushasb@shirazu.ac.ir

*نویسنده عهده‌دار مکاتبات

علمی و روحیه پژوهش و نوآوری در جامعه از طریق انتشار مقاله‌ها و متون اطلاع بخش در حوزه‌های علم، فناوری و نوآوری از دهه ۸۰ به صاحب‌امتیازی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور به کار خود ادامه داده است [۳]. این نشریه به مدت یک سال در سال ۱۳۸۵ به مجله علمی-پژوهشی تبدیل و بعد از آن همواره نشریه‌ای علمی-ترویجی بوده است. هیئت تحریریه آن در سال‌های متمادی تغییر یافته است ولی همواره بین ۱۰ الی ۱۵ نفر عضو داشته است. پایگاه استنادی جهان اسلام^۱ این فصلنامه را از سال ۱۳۸۷ نمایه کرده و ضریب تأثیر این فصلنامه را قابل توجه اعلام نموده است [۴].

بنابراین با توجه به ساختار و اهداف این فصلنامه که پیش از این ذکر شد، لازم است تا موضوعات اساسی، مطالعات، نویسندگان، هیئت تحریریه، جریان تولید و کیفیت انتشار چاپی و الکترونیکی آن مورد بحث و بررسی قرار گیرد. میزان دستیابی به اهداف و نیل به رسالت تعیین شده آن مشخص شود و در صورت عدم عملکرد مناسب راهکاری برای آن تعیین شود.

پژوهش حاضر در صدد است تا به بررسی نرخ پذیرش مقالات در فصلنامه رهیافت، تعیین نوع اغلب تولیدات علمی فصلنامه رهیافت بین سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۷، تعیین میانگین تعداد مقاله‌های منتشر شده در فصلنامه رهیافت در هر شماره و سال، مشخص کردن بیشترین میزان گرایش موضوعی نویسندگان در مقالات پذیرفته شده و رد شده، مشخص کردن موسساتی که بیشترین تعداد مقالات پذیرفته شده و رد شده را داشته‌اند، تعیین تعداد کل نویسندگان مقالات پذیرفته شده در بازه زمانی ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۷ و میزان مشارکت آنها، بررسی وضعیت علمی اعضای هیئت تحریریه و نویسندگان و تعیین وضعیت انتشار فصلنامه (چاپی و الکترونیکی) بپردازد.

پیشینه پژوهش

صمدبیک و همکاران در سال ۱۳۹۶ در پژوهش خود با عنوان «تحلیل محتوایی و استنادی مجله علمی-پژوهشی یافته دانشگاه علوم پزشکی لرستان طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴»

کمی از عوامل مهم توسعه و پیشرفت علوم محسوب می‌شود و می‌تواند بیشترین بهره‌وری را از منابع مالی و انسانی به دنبال داشته باشد. با روش علم‌سنجی می‌توان مدارک و مقالات تأثیرگذار، نویسندگان، کشورها، دانشگاه‌ها و مؤسسات مشارکت‌کننده در تولید علم را مشخص کرد [۱]. پژوهش و بررسی‌های بسیاری در سراسر جهان بر روی نشریات و مجلات در حوزه‌های مختلف انجام شده است. بررسی‌هایی که برای مشخص کردن عملکرد تولیدات علمی و مرور فعالیت نشریات برای ارائه پیشنهادهایی در جهت توسعه و بهبود آن نشریات انجام پذیرفته است. در این راستا، علاوه بر روش علم‌سنجی، روش دیگری برای بررسی وضعیت کلی پژوهش مورد استفاده قرار می‌گیرد که به‌عنوان روش کتاب‌سنجی شناخته می‌شود. مطالعات کتاب‌سنجی به بررسی مقالات پژوهشی منتشر شده در نشریات علمی می‌پردازد که در این مطالعات از تولیدات علمی، اندازه‌گیری کمی به عمل می‌آید تا مشخص شود فراوانی پژوهش‌های هر کشور، نهاد، رشته علمی، نویسندگان و روند عملکردی هر کدام از آن‌ها چگونه است. پژوهشگران چه زمینه‌هایی را برای پژوهش خود برمی‌گزینند و چه زمینه‌هایی مورد غفلت واقع شده است [۱].

مجلات به‌عنوان مجاری انتشار علوم متخصصان را به هم متصل می‌نمایند و دو نقش اجتماعی تولید علوم و ارتباط علمی را به هم پیوند می‌دهند [۲]. در نتیجه بررسی روند علمی، جایگاه به‌دست آمده، نویسندگان پرکار و مواردی از این قبیل می‌تواند نشریات را در راستای ارتقای سطح فعلی به جایگاه شایسته‌تری یاری دهد.

فصلنامه علمی-ترویجی رهیافت با رویکرد سیاست پژوهی در حوزه‌های علم، فناوری و نوآوری و با اهداف ارائه اطلاعات توصیفی و تشریحی در خصوص جنبه‌های مختلف علم، فناوری و نوآوری و تازه‌ترین تحولات در آن‌ها؛ ایجاد هماهنگی در پژوهش‌ها در حوزه‌های علم، فناوری و نوآوری و پشتیبانی از این پژوهش‌ها و تقویت آن‌ها؛ اطلاع‌رسانی در خصوص عمده‌ترین مسائل؛ تازه‌ترین فعالیت‌های پژوهشی و جدیدترین آثار نشر یافته در حوزه سیاست‌گذاری علوم و پژوهش‌های گوناگون؛ کمک به رشد و نهادینه شدن فرهنگ

^۱ ISC

پژوهشگر شاخص‌های «ایم‌راد» (دارا بودن چهار بخش مقدمه، روش، نتایج و بحث) را مورد توجه قرار داده است. بر اساس یافته‌ها، از ۲۱۱۸ مقاله، بیش از ۵۷٪ از آن‌ها ماهیت پژوهشی دارند و در بازه زمانی موردنظر، تعداد این مقالات همواره رشد داشته است. همچنین تعداد مقالاتی که به‌طور کلی از ساختار ایم‌راد پیروی نمی‌کنند، کمتر از ۳٪ است. بیشترین روش پژوهشی مورد توجه، روش پیمایشی (فراوانی ۶۶۲) با استفاده از پرسشنامه (فراوانی ۵۹۷) است. همچنین آزمون‌های تی، مجذور کا و همبستگی پیرسون به ترتیب از کاربردترین آزمون‌های آماری در مقالات منتشر شده می‌باشند [۸].

ابراهیمی میلاجردی و ریاحی‌نیا در سال ۱۳۹۳ در پژوهش خود با عنوان «مطالعه کمی و کیفی مقالات فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی از سال ۱۳۸۷-۱۳۹۱» ۱۸ شماره از فصلنامه ذکر شده را بررسی نمودند. بر اساس یافته‌ها، میانگین تعداد مقالات منتشر شده در هر شماره از فصلنامه ۷/۷ بوده است. میزان مشارکت زنان از مردان کمتر و دانشگاه تهران بیشترین تعداد تولیدات علمی را داشته است. در رابطه با مدت‌زمان پذیرش مقالات، بیشترین تعداد مقالات در فاصله زمانی ۳ - ۲ ماه توسط فصلنامه پذیرفته شده‌اند. بیشترین مقالات فصلنامه از نوع پژوهشی بوده‌اند. استناد به مقالات و منابع لاتین بیش از سایر انواع منابع ارزیابی شده است [۹].

قاضی نوری، روشنی، رضایی نیک در سال ۱۳۹۲ در پژوهش خود با عنوان «۵ سال باسیاست علم و فناوری: تکامل و توسعه نظری فصلنامه سیاست علم و فناوری» به بررسی وضعیت فصلنامه سیاست علم و فناوری پرداخته‌اند. بر اساس یافته‌های آن‌ها، نرخ پذیرش مقالات فصلنامه معادل ۱۶/۵ درصد به‌دست آمده است که نشان از نرخ پائین پذیرش مقالات دارد. بیشترین مشارکت در تولید و انتشار مقالات فصلنامه را نویسندگان مرد با ۸۰ درصد داشته‌اند. همچنین، دانشگاه‌ها بیشترین سهم در انتشار مقالات فصلنامه را داشته‌اند و در این میان دانشگاه‌های واقع در شهر تهران بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند.

به تحلیل محتوایی مجله ذکر شده پرداختند. بر اساس یافته‌های آن‌ها، ۹۵/۸ درصد از مقالات به‌صورت اصیل هستند که بیشترین وابستگی سازمانی نویسندگان نیز با ۵۳/۸ درصد از کل مقالات، مربوط به دانشگاه علوم پزشکی لرستان است. نیمه‌عمر منابع ۸/۳۸ سال محاسبه شده است و تعادل در وابستگی سازمانی نویسندگان توصیه شده است [۵].

بهره‌مند در سال ۱۳۹۵ در پژوهش خود با عنوان «تحلیل کتاب‌سنجی فصلنامه رهیافت» به تحلیل کتاب‌سنجی فصلنامه رهیافت پرداخته است. وی با بررسی کمی ۵۶ شماره از این فصلنامه به نتایجی دست یافته است. بر اساس یافته‌های این پژوهش، مشارکت زنان کمتر از مردان بوده و دانشگاه تهران بیشترین تعداد مقالات پذیرفته شده را به خود اختصاص داده است. همچنین میانگین تعداد مقالات منتشر شده در یک شماره، ۱۳/۱ عدد بوده است که حجم نسبتاً بالای مقالات در یک شماره را نشان می‌دهد [۶].

سلیمان زاده نجفی و اشرفی‌ریزی در سال ۱۳۹۳ در پژوهش خود با عنوان «ارزیابی مقالات نقد کتاب منتشر شده در مجله کتاب ماه: کلیات بر اساس مدل^۱» به روش کتاب‌سنجی و با استفاده از سیاهه واری استاندارد به بررسی تمام مقالات نقد کتاب فارسی منتشر شده در مجله کتاب ماه: کلیات در سال ۱۳۹۰، شامل ۷۶ عنوان مقاله پرداخته‌اند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، میانگین توجه به ساختار ظاهری مجله پایین است و بین جنسیت، مقطع تحصیلی و رشته تحصیلی نقادان و میانگین نمره شاخص‌های نقد کتاب در این مجله تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین توجه ناقدان به ویژگی‌های محتوایی و نگارشی مجله متوسط به بالا است؛ در صورتی که به ویژگی‌های ظاهری آن به‌طور کافی توجه نشده است [۷].

ارسطوپور در سال ۱۳۹۳ در پژوهش خود با عنوان «پژوهش سنجی نشریات علم اطلاعات و دانش‌شناسی: رویکردی روش‌شناسانه به مقالات پژوهشی منتشرشده در ۱۰ نشریه علم اطلاعات» تمامی مقالات ۱۰ نشریه منتخب حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور (۲۱۱ شماره و ۲۱۱۸ مقاله) را با استفاده از روش تحلیل محتوا بررسی کرده است.

^۱ BREM

است. پُر استنادترین مقالات آن، حدود ۶۰ استناد دریافت کرده‌اند [۱۳].

رضائیان و همکاران در سال ۱۳۸۷ در پژوهش خود با عنوان «بررسی روند چاپ و کیفیت مقالات نشریه علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در فاصله مهر و موم‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۰» ۱۸۹ عنوان مقاله را بررسی نموده‌اند. در ۳۱/۲ درصد از مقالات، نویسنده اول از شهرستان رفسنجان بوده است که احتمال بومی-گزینی را به نظر می‌آورد. نوع ۴۷/۶٪ از مقالات ذکر نشده و تغییرات مشاهده شده از لحاظ میانگین تعداد کلمات و چکیده‌های فارسی و انگلیسی بسیار زیاد است [۱۴].

عبدی و همکاران در سال ۲۰۱۸ در پژوهشی با عنوان «تجزیه و تحلیل کتابشناختی مجله پردازش اطلاعات و مدیریت^۲» به بررسی توزیع سالانه مقالات، طبقه‌بندی مقالات، الگوهای نوشتن، درجه همکاری، بیشترین میزان مشارکت در مقالات، توزیع نهادهای مشارکتی، توزیع جغرافیایی مقالات و تحلیل استناد برای دوره ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۵ مجله پردازش اطلاعات و مدیریت پرداخته‌اند. بر اساس یافته‌های آن‌ها، ایالات متحده بیشترین میزان مشارکت را داشته است. همچنین از دوره ۱۹۸۵-۱۹۸۰ به دوره ۲۰۱۵-۲۰۱۰ میزان همکاری در میان نویسندگان ۳ برابر افزایش یافته است [۱۵].

دلیری راد، رشیدی و کریمی در سال ۲۰۱۳ در پژوهش خود با عنوان «تجزیه و تحلیل کتابشناختی انتشارات سم‌شناسی ایران و ترکیه در پایگاه آی.اس.آی» به بررسی تمام تولیدات علمی رشته سم‌شناسی در ایران پرداخته‌اند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، ۱۱۷۸ و ۲۲۴۰ نشریه بین سال‌های ۲۰۱۱-۱۹۹۳۱ بازیابی شده‌اند که کمتر از ۲٪ از نویسندگان بیش از ۲۵٪ از تمام مقالات سم‌شناسی در هر دو کشور ایران و ترکیه را به خود اختصاص داده‌اند. این تحلیل نشان می‌دهد که سم‌شناسان برتر ایران عملکردی بهتر نسبت به

جهت‌گیری پژوهش از نوع کاربردی، از نظر استراتژی تحقیق پیمایشی و از نظر هدف تحقیق توصیفی بوده است [۱۰].

علیجانی و کرمی در سال ۱۳۸۹ در پژوهش خود با عنوان «مطالعه وضعیت کتاب‌سنجی در پایگاه اطلاعاتی آی.اس. آی (۲۰۰۷-۱۹۶۸)» به بررسی کتاب‌سنجی داده‌های موجود در پایگاه آی.اس. آی پرداخته‌اند. بر اساس یافته‌های آن‌ها گانزل با ۲/۵۷ درصد پرکارترین نویسنده، دانشگاه لیدن با ۴/۸ درصد از سهم تولید مقالات، مهم‌ترین سازمان دولتی و ایالات متحده آمریکا با ۲۶/۸ درصد سهم از تولید علمی به‌عنوان مهم‌ترین کشور شناسایی شده‌اند. همچنین این پژوهشگران کتاب‌سنجی را اصطلاحی توسعه‌یافته تلقی می‌کنند [۱۱].

بتولی در سال ۱۳۸۹ در پژوهش خود با عنوان «بررسی میزان استنادات و مشارکت گروهی مقالات مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم» به تحلیل مقالات مجله دانشگاه علوم پزشکی کاشان (فیض) طی مهر و موم‌های ۱۳۸۱-۱۳۸۷ پرداخته است و در این راستا، از قانون برادفورد برای تعیین مقالات هسته استفاده نموده است. بر اساس یافته‌های این پژوهش، روند استناد به مجلات، کتاب‌های لاتین و مجلات فارسی بیشتر و کتاب‌های فارسی کمتر شده است. وی مجلات را به‌ویژه مجلات انگلیسی را به‌عنوان مهم‌ترین مجرای کسب اطلاعات تخصصی معرفی کرده است [۱۲].

ابراهیمی در سال ۱۳۸۷ در پژوهش خود با عنوان «بررسی عملکرد مجله بین‌المللی علم‌سنجی^۱ بین سال‌های ۲۰۰۶-۱۹۹۰» به بررسی مجله بین‌المللی علم‌سنجی پرداخته است. بر اساس یافته‌های این پژوهش، ۱۱ نوع مدرک در این مجله منتشر شده است که حدود ۸۸٪ از آن را مقالات تشکیل می‌دهند. آلمان بیشترین تعداد تولید مقاله را دارد و مدارک منتشر شده در این مجله به‌طور متوسط ۴/۳۶ استناد دریافت کرده

1. Scientometrics

2. Information Processing & Management Journal

تحلیل کتاب‌سنجی و علم‌سنجی مقالات پذیرفته شده و تحلیل وضعیت چاپی و الکترونیکی مقالات پیشرو است و گامی فراتر از پیشینه‌های ذکر شده برداشته است.

روش و یافته‌ها

پژوهش حاضر از نوع توصیفی با رویکرد کتاب‌سنجی و علم‌سنجی است. جامعه آماری مورد بررسی تمام مقالات منتشر شده از سال ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۷ و مقالات رد شده از سال ۱۳۹۴ تا زمستان ۱۳۹۷ است. مقالات منتشر شده از وبگاه فصلنامه رهیافت بازیابی شده و مقالات رد شده از آرشیو سال‌های گذشته این فصلنامه دریافت شده است. تحلیل مقالات شامل دو بخش توصیفی و آماری است که وضعیت کمی و کیفی مقالات در آن سنجیده می‌شود. نرخ انتشار، نوع و زبان منابع پذیرفته شده، نویسندگان، موضوعات اصلی و هیئت تحریریه مورد بررسی قرار می‌گیرد. تحلیل توصیفی مقالات به صورت دستی انجام شده و تحلیل آماری پژوهش نیز توسط نرم‌افزار اکسل ۲۰۱۷ انجام شده است.

به منظور درک بهتر و پاسخ‌گویی به هر یک از پرسش‌های پژوهش، از نرم‌افزار اکسل و آمار استنباطی استفاده شده است. نتایج حاصل در قالب توضیحات، جدول یا نمودار نمایش داده شده که به شرح زیر است:

نرخ پذیرش مقالات در فصلنامه رهیافت چگونه است؟

تعداد کل مقالات چاپ شده از بهار ۱۳۷۷ تا زمستان ۱۳۹۷، ۵۴۵ عنوان مقاله بوده است که اطلاعاتی از تعداد کل مقالات رسیده به فصلنامه در دسترس نیست و تنها اطلاعات چند سال اخیر در دسترس است.

از سال ۱۳۹۴ تعداد کل مقالات ثبت شده است و طبق گزارش‌های موجود، ۴۹ عنوان مقاله به فصلنامه ارسال شده است که ۲۲ عنوان یعنی حدود ۴۵ درصد از آن‌ها پذیرفته شده‌اند. در سال ۱۳۹۵ کل تعداد مقالات ثبت شده ۹۰ عنوان مقاله بوده است که تنها ۲۸ عنوان از آن‌ها یعنی حدود ۳۱ درصد از آن‌ها پذیرفته شده است. در سال ۱۳۹۶، تعداد کل مقالات ثبت شده ۶۱ عنوان بوده است که ۲۷ عنوان آن یعنی حدود ۴۴ درصد از آن‌ها پذیرفته شده است. همچنین در سال ۱۳۹۷ تا

همتایان خود در ترکیه داشته‌اند؛ اما هم نویسندگی در بین محققان و سازمان‌های ترکیه بیشتر است. پس در صورتی که نویسندگان ایرانی مایل باشند تا سال ۲۰۲۵ به رتبه اول مقالات سم‌شناسی در خاورمیانه دست یابند، باید کمیت و کیفیت انتشارات بین‌المللی خود را افزایش دهند [۱۶].

کومار و همکاران در سال ۲۰۰۸ در پژوهش خود با عنوان «پارامانا- مجله فیزیک: مطالعه علم‌سنجی» به بررسی یک مجله هندی در زمینه فیزیک پرداخته‌اند. آن‌ها عامل تأثیرگذار، الگوی نوشتاری، انواع مقالات، همکاری سازمانی نویسندگان، مؤسسات وابسته به نویسندگان و غیره را بررسی کردند. بر اساس یافته‌های به دست آمده، عامل تأثیرگذاری ISI در حال افزایش است. تمایل به همکاری‌های علمی در بین نویسندگان و میانگین تعداد منابع در هر مقاله به ترتیب ۲۱/۸۵ است و در مقالات مروری این میانگین به ۱۰۴/۴ می‌رسد. همچنین یک چهارم کل مقالات از نویسندگان خارج از هند منتشر می‌شود [۱۷].

آرخپوف در سال ۱۹۹۹ در پژوهش خود با عنوان «تحلیل علم‌سنجی مجله نیچر» به بررسی بیش از ۳۰۰۰۰ گزارش بین مهر و موم‌های ۱۹۹۸-۱۸۶۹ پرداخته است. همچنین این پژوهش شامل اطلاعات چندین مجله در زمینه تحلیلی «شیمی و مقالات علمی کنفرانس‌های پیتسبورگ» در طول ۱۹۹۹-۱۹۵۰ نیز می‌شود. بر اساس یافته‌های این پژوهش، شیمی کاربردی یکی از مهم‌ترین موضوعات است که نویسنده توانسته است با رسم تغییرات روند آن، فرایند رشد آن را دریابد [۱۸].

به طور کلی در بیشتر پژوهش‌های ذکر شده از روش کتاب‌سنجی استفاده شده است و مقالات پذیرفته شده تحلیل و بررسی شده‌اند. از سوی دیگر، تعداد بسیار کمی از مقالات ذکر شده به بررسی منابع و وضعیت انتشار چاپی و الکترونیکی مقالات در یک نشریه پرداخته‌اند و هیچ کدام هیئت تحریریه مجلات را بررسی نکرده و وابستگی سازمانی آن‌ها را مورد تحلیل قرار نداده‌اند؛ بنابراین این پژوهش با بررسی مقالات رد شده در کنار

۱۳۸۱	۱۷	۳	۲۰
۱۳۸۲	۲۳	۰	۲۳
۱۳۸۳	۲۶	۰	۲۶
۱۳۸۴	۲۱	۲	۲۳
۱۳۸۵	۱۸	۵	۲۳
۱۳۸۶	۲۰	۲	۲۲
۱۳۸۷	۲۰	۰	۲۰
۱۳۸۸	۱۴	۰	۱۴
۱۳۸۹	۸	۵	۱۳
۱۳۹۰	۵	۴	۹
۱۳۹۱	۱۰	۱۴	۲۴
۱۳۹۲	۱۰	۴	۱۴
۱۳۹۳	۱۲	۲	۱۴

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، با وجود اینکه فصلنامه رهیافت فصلنامه‌های علمی-ترویجی است؛ تعداد مقالات علمی پژوهشی قابل‌توجهی در آن دیده می‌شود. این مقالات بیشتر با روش‌های پژوهشی انجام یافته‌اند و نتایج به‌دست آمده از آن‌ها مدل‌های اطلاعاتی خاصی را تأیید یا تکذیب می‌نمایند. همچنین با توجه به همین جدول (جدول ۱)، می‌توان گفت که تعداد مقالات پژوهشی به‌طور کلی نسبت به ده سال اخیر رو به افزایش بوده است اما پذیرش مقالات از روند خاصی پیروی نمی‌کند و در بازه زمانی مورد مطالعه در این پژوهش، تعداد مقالات پژوهشی در شماره‌های مختلف متغیر بوده است.

همچنین در ۳ سال اخیر، پنج مقاله تألیف سردبیر در شماره‌های سالیانه به مجموعه اضافه شده است که پیش از این تنها در سال ۱۳۸۰ دیده می‌شود. تعداد قابل‌توجه مقالات پژوهشی در هر شماره با توجه به علمی ترویجی بودن مجله جای بحث دارد. از اهداف اصلی مجله حرکت در راستای سیاست‌گذاری علمی

پایان فصل زمستان ۴۸ عنوان مقاله ثبت شده است که ۳۲ عنوان آن یعنی حدود ۶۶ درصد از آن‌ها پذیرفته شده است.

به‌طور کلی، از ۲۸۲ عنوان مقاله رسیده از بهار ۱۳۹۴ تا زمستان ۱۳۹۷، ۱۰۷ عنوان مقاله پذیرفته شده است که نرخ ۳۷/۶ درصدی پذیرش در فصلنامه رهیافت را نشان می‌دهد. به‌طور کلی، با توجه به یکسان نبودن نرخ پذیرش در طول مه‌وموم‌های مورد بررسی، می‌توان گفت که این فصلنامه بنا بر کیفیت هر مقاله و اولویت‌های پژوهشی خود مقالات را بررسی نموده است و پذیرش مقالات در این فصلنامه روند ثابتی ندارد. البته افزایش نرخ پذیرش در سال ۱۳۹۷ با جهش قابل‌توجهی همراه است که می‌تواند ناشی از کاهش مقالات ورودی، تغییر روند پذیرش، تغییر اعضای هیئت تحریریه و غیر باشد.

بیشترین تولیدات علمی فصلنامه رهیافت بین سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۷ از چه نوعی بوده است؟

تعداد کل شماره‌های منتشرشده در این بازه زمانی (۱۳۷۷-۱۳۹۷) ۵۵ شماره بوده است که انواع مدارک منتشر شده آن به تفکیک در جدول ۱ آورده شده است. لازم به ذکر است که مقالاتی که روش‌شناسی پژوهش آن‌ها پژوهش محور بوده یا نویسنده در راستای پاسخ به سؤالات پژوهش از رویکرد پژوهش محور استفاده کرده است، به‌عنوان مقاله پژوهشی در نظر گرفته شده است. همچنین نامه به سردبیر، ترجمه سردبیر یا مقالاتی از این قبیل به‌عنوان مقاله‌های مربوط به سردبیر در نظر گرفته شده است.

جدول ۱) انواع مدارک منتشرشده به تفکیک سال

از سال ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۳

سال	مقالات مروری	سایر مقالات	کل مقالات
۱۳۷۷	۲۲	۱	۲۳
۱۳۷۸	۲۲	۲	۲۴
۱۳۷۹	۲۰	۱	۲۱
۱۳۸۰	۳۱	۸	۳۹

از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۷

سال	مقالات مروری	سایر مقالات	کل مقالات
۱۳۹۴	۱۳	۹	۲۱
۱۳۹۵	۲۱	۷	۲۸
۱۳۹۶	۱۱	۱۸	۲۹
۱۳۹۷	۱۹	۱۱	۳۰

نکته: در سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۶، ۱۳۹۵، ۱۳۸۰ تألیف سردبیر وقت در بین مقاله‌ها دیده می‌شود.

در جدول ۲ رشته موضوعات مربوط به مقاله‌های رد شده آورده شده است. بر اساس این جدول از مجموع ۱۷۳ عنوان مقالات رد شده، بیشترین تعداد رد شده‌ها مربوط به موضوعات انواع مدیریت، علوم اطلاعات و دانش‌شناسی، سیاست‌گذاری شامل سیاست‌گذاری علم، فناوری، برنامه‌ریزی و غیره است. همچنین کمترین تعداد مقاله رد شده مربوط به موضوعات توریسم، فلسفه اخلاق و وب و اینترنت است. البته از آنجا که قلمرو فصلنامه رهیافت علوم انسانی و علوم طبیعی باهدف کمک به امر پژوهش و سیاست‌گذاری در حوزه علم و پژوهش تعیین شده است [۳]، احتمالاً تعداد مقالات ثبت شده برای موضوعاتی نظیر توریسم، کشاورزی و غیره بسیار کمتر از مقالات ثبت‌شده در موضوعات مدیریتی و علوم اطلاعات و دانش‌شناسی بوده است. از این رو کمتر بودن تعداد مقالات رد شده در این حوزه‌ها قابل توجیه است.

جدول ۳) موضوعات مقالات پذیرفته نشده در بازه زمانی بهار ۱۳۹۴ تا زمستان ۱۳۹۷

رشته/موضوع	تعداد پذیرفته نشده‌ها
انواع مدیریت	۵۱
علوم اطلاعات و دانش‌شناسی	۴۱
سیاست‌گذاری	۲۴
جامعه‌شناسی	۱۷
مهندسی برق و صنایع	۷
ارتباطات	۷
روان‌شناسی و علوم تربیتی	۶
اقتصاد	۵
تاریخ و جغرافیا	۴
حسابداری	۳
کشاورزی	۳
وب و اینترنت	۲
فلسفه اخلاق	۲

است (وب‌سایت مجله رهیافت، ۱۳۹۷)؛ بنابراین این نوع از مقالات در صورتی که بنیانی قوی در راستای ترویج علوم نداشته باشند، ممکن است نتوانند مجله را به هدف‌های نهایی خود برسانند.

میانگین تعداد مقاله‌های منتشر شده در فصلنامه رهیافت در هر شماره و سال چقدر بوده است؟

همان‌طور که در جدول ۱ قابل مشاهده است، در شماره‌های منتشر شده در ده سال اخیر، تعداد مقاله نسبتاً ثابت بوده است. میانگین تعداد مقاله‌های پذیرفته شده در فصلنامه رهیافت ۷ عنوان مقاله است که تألیفات سردبیر نیز جزئی از آن است؛ اما قبل از آن (۱۳۸۷-۱۳۷۷) تعداد مقالات بیشتر متغیر و ناهمگون بوده و در سال‌های اخیر نظم بیشتری گرفته است. همچنین در دو شماره اخیر (پاییز و زمستان ۱۳۹۷) تعداد مقالات افزایش یافته است که با توجه به تغییر اعضای هیئت تحریریه و سردبیر مجموعه، می‌تواند ناشی از سیاست‌های نوین فصلنامه باشد.

در مقالات پذیرفته شده، بیشترین میزان گرایش نویسندگان به چه موضوع یا موضوعاتی بوده است؟

بر اساس کلیدواژه‌گان، بسامد واژه‌گان و عناوین مقالات، موضوعاتی برای مقالات در نظر گرفته شده است. بر اساس نتایج به دست آمده، بیشتر مقالات در زمینه علم و فناوری، تحلیل کارکردها، بیان مدل‌ها و تحلیل‌های علمی-دیدگاهی بوده‌اند. البته با توجه به ماهیت علمی-ترویجی نشریه و با توجه به وابستگی سازمانی نشریه به یک مرکز خاص (مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور)، احتمال گزینش مقالات در راستای اهداف سازمان مربوطه وجود دارد. انتشار و ارائه علوم در زمینه‌های علم، فناوری و نوآوری در راستای سیاست‌گذاری علمی از اهداف این مرکز است (وب‌سایت مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، ۱۳۹۷) که در پذیرش مقالات مرتبط با این حوزه‌ها مؤثر بوده است.

در مقاله‌های رد شده، بیشترین میزان گرایش نویسندگان به چه موضوع یا موضوعاتی بوده است؟

از آنجایی که اطلاعات مقاله رد شده از سال ۱۳۹۴ به بعد وجود دارد، برای پاسخ به این پرسش بازه زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۷ مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۲) انواع مدارک رد شده به تفکیک سال

۱۲	دانشگاه یزد	۳
۱۳	دانشگاه سمنان	۱
۱۴	دانشگاه‌های دیگر (با فراوانی کم)	۲

همان‌طور که در جدول ۴ قابل مشاهده است، دانشگاه تهران، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور و دانشگاه تربیت مدرس بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص داده‌اند. بعد از آن پژوهشکده‌ها و دانشگاه‌های آزاد اسلامی قرار دارند. همچنین از ذکر نام مؤسسات، دانشگاه‌ها یا سازمان‌ها با فراوانی کم (حضور کمتر از یک درصد از کل) خودداری شده است.

بیشترین تعداد مقالات رد شده مربوط به کدام مؤسسات یا سازمان‌ها است؟

بر اساس نمودار ۱، بیشترین تعداد مقالات رد شده مربوط به دانشگاه‌های تهران، پژوهشکده‌های تهران و سپس دانشگاه‌های شهرستان‌ها است. کمترین میزان مقالات رد شده به پژوهشکده‌های شهرستان‌ها اختصاص دارد که با توجه به نسبت مقاله‌های پذیرفته شده به رد شده، می‌توان عملکرد آن‌ها را خوب دانست.

همچنین ۱۳ مقاله رد شده به علت نداشتن وابستگی سازمانی مشخص به صورت نامعلوم ثبت شدند. (اطلاعات مقالات رد شده از بهار سال ۱۳۹۴ به بعد وجود دارد).

دانشگاه تهران با داشتن بیشترین تعداد مقالات پذیرش شده و رد شده دارای بیشترین تعداد ارسال مقاله است. همچنین مجله رهیافت با وابستگی سازمانی به مرکزی پژوهشی (مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور) در راستای اهداف علمی گام برمی‌دارد. این اهداف در زمینه فناوری و نوآوری، سیاست‌گذاری و رفع نیاز متخصصان علوم مختلف با پژوهشگاه‌های متعددی هم‌گام است؛ بنابراین کم بودن نسبت رد مقالات پژوهشکده‌های شهرستان‌ها و زیاد بودن رد مقاله پژوهشکده‌های تهران می‌تواند به کیفیت مقالات، یکسان نبودن اهداف علمی-سازمانی، سیاست‌های پذیرش و غیره مرتبط باشد.

تورسیسم	۱
---------	---

بیشترین تعداد پذیرش مقالات مربوط به کدام مؤسسات یا سازمان‌ها است؟

برای پاسخ به این پرسش، مؤسسات و سازمان‌های نویسندگان مقاله‌ها به ترتیب بررسی شده است. اگر در مقاله همکاران پژوهشی وابستگی سازمانی مشترک داشته باشند آن مقاله یک‌بار محاسبه شده است ولی اگر تنوع سازمانی در بین نویسندگان وجود دارد، هر نویسنده‌ای که وابستگی سازمانی آن مؤسسه را داشته باشد، به تنهایی نیز محاسبه می‌شود. این به این معناست که اگر در مقاله‌ای تنوع سازمانی وجود دارد، آن مقاله دستاورد علمی همه نویسندگان آن است و تنها نویسنده مسئول بررسی نمی‌شود؛ اما اگر تنوع سازمانی بین نویسندگان وجود نداشته باشد و همه نویسندگان وابستگی سازمانی مشترک داشته باشند؛ این مقاله دستاورد همان مؤسسه یا سازمان است و تنها یک‌بار در محاسبه‌ها اعمال می‌شود.

در جدول ۴ فراوانی هر مؤسسه یا سازمان به این شیوه محاسبه و آورده شده است.

جدول ۴) تعداد مقاله مؤسسات و سازمان‌ها در بازه زمانی بهار ۱۳۷۷ تا زمستان ۱۳۹۷

ردیف	نام مؤسسه یا سازمان	درصد حضور
۱	دانشگاه تهران	۲۰
۲	مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور	۱۵
۳	دانشگاه تربیت مدرس	۱۳
۴	پژوهشکده‌ها	۱۰
۵	دانشگاه‌های آزاد	۱۰
۶	دانشگاه اصفهان	۶
۷	سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران	۵
۸	دانشگاه مالک اشتر	۴
۹	دانشگاه شهید بهشتی	۴
۱۰	دانشگاه علامه طباطبایی	۴
۱۱	دانشگاه شیراز	۳

عضو مدعو دانشگاه خارجی است. آیین‌نامه تعیین اعتبار مجله‌های علمی حداقل تعداد اعضای هیئت تحریریه هر مجله در ایران را ۷ نفر اعلام می‌کند [۱۹] که مجله رهیافت با ۱۱ نفر عضو هیئت تحریریه می‌تواند جایگاه به نسبت خوبی به دست آورد. همچنین عرفان منش و نوجوان (۱۳۹۵) [۲۰] تنوع و همکاری بین‌المللی اعضای هیأت علمی را دلیلی بر رؤیت پذیری بیشتر مجله اعلام می‌کنند که متأسفانه اعضای هیئت تحریریه فصلنامه رهیافت هیچ‌گونه وابستگی خارجی و تنوع بین‌المللی ندارند. در جدول ۵، اسامی، رشته، وضعیت علمی و وابستگی سازمانی اعضای هیأت علمی آورده شده است.

جدول ۵) وضعیت اعضای هیئت تحریریه فصلنامه رهیافت

اعضای هیئت تحریریه	وضعیت همکاری	رشته	وضعیت علمی	وابستگی سازمانی
دکتر حمیدرضا آراسته	ملی	مدیریت و نظارت در آموزش عالی	استاد	دانشگاه خوارزمی
دکتر آریا السی	ملی	مکانیک	استاد	دانشگاه شریف
دکتر محمد توکل	ملی	جامعه‌شناسی	استاد	دانشگاه تهران
دکتر محمدرضا حسینی بهشتی	ملی	فلسفه	دانشیار	دانشگاه تهران
دکتر محمدعلی زلفی گل	ملی	شیمی	استاد	دانشگاه بوعلی سینا همدان/انباد نخبگان
دکتر علی‌اکبر صبوری	ملی	شیمی / بیوفیزیک	استاد	دانشگاه تهران
دکتر فریده عصاره	ملی	علوم اطلاعات و دانش شناسی	استاد	دانشگاه شهید چمران اهواز
دکتر احد فرامرزقرا ملکی	ملی	معارف و فلسفه اسلامی	استاد	دانشگاه تهران
دکتر فاضل لاریجانی	ملی	فیزیک	استاد	عضو کمیسیون مشورتی شورای عالی انقلاب فرهنگی / مدیرعامل انتشارات دانشگاه صنعتی شریف
دکتر رضا مکنون	ملی	عمران	دانشیار	دانشگاه امیرکبیر

میانگین کل نویسندگان مقالات پذیرفته شده در بازه زمانی ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۷ چه تعداد است؟

میانگین تعداد نویسندگان برای هر مقاله ۲ نویسنده است و مقاله منتشرشده در زمستان ۱۳۸۶ با ۱۰ نویسنده و بعدازآن، مقاله منتشرشده در سال ۱۳۹۴ با ۷ نویسنده بیشترین تعداد نویسندگان را دارند. حدود ۳۰

نمودار (۱) مؤسسات و سازمان‌های مربوط به مقالات رد شده

عنوان مقاله تنها یک نویسنده دارند و حدود ۶۶ درصد از مقالات دارای ۲ یا ۳ نویسنده هستند.

میزان مشارکت پدیدآورندگان مقاله‌های پذیرفته شده برحسب جنسیت چگونه بوده است؟

تعداد کل نویسندگان در ۵۵ شماره بررسی شده ۸۰۶ نویسنده است که با حذف مشترکات موجود، حدود ۶۱۳ نویسنده باقی می‌ماند و که حدود بیش از ۲۰٪ از مقالات پذیرفته شده با مشارکت زنان نوشته شده است. همچنین این نویسندگان بیشتر به‌عنوان نویسندگان همکار حضور داشته‌اند و در بیش از ۸۰ درصد از مقالات نویسندگان مرد نویسنده مسئول بوده است.

وضعیت اعضای هیئت تحریریه فصلنامه چگونه است؟

بر اساس وبگاه فصلنامه رهیافت (بازیابی در ۲۰ شهریور ۱۳۹۷) [۳]، هیئت تحریریه فصلنامه ۱۱ عضو دارد که تمام اعضای آن ایرانی هستند (زبان اول آن‌ها فارسی است). هیچ‌کدام از اعضا دارای وابستگی سازمانی بین‌المللی نیستند؛ بنابراین تنوع بین‌المللی اعضا صفر است و تنها یکی از اعضا

مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی	استاد	برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی	ملی	دکتر مقصود فراستخواه
مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور	دانشیار	علوم سیاسی	ملی	دکتر اکرم قدیمی

گروه جدید هیئت تحریریه شامل ده عضو و ۹ تنوع بین‌رشته‌ای است که با انتصاب سردبیر مجله دارای ۳ دانشیار و ۹ استاد است. از این‌رو این هیئت تحریریه در وضعیت علمی بسیار خوبی قرار دارد. دارای یک وابستگی بین‌المللی است که در هیئت تحریریه قبلی دیده نمی‌شد؛ بنابراین امید است تا این امر سبب همکاری علمی هر چه بیشتر فصلنامه با همتایان فارسی‌زبان خود در سطح منطقه و فراملی شود (فصلنامه یک‌زبانه است). همچنین لازم به ذکر است که در هر دو هیئت تحریریه حضور آقایان بیش از ۸۰٪ از کل است و جنسیت غالب مرد است. همکاری فصلنامه با دانشگاه‌ها و مؤسسات تهران ادامه دارد و کمتر از اساتید دانشگاه‌های دیگر شهرها استفاده شده است.

بیشترین و کمترین میزان همکاری های علمی نویسندگان در مقاله پذیرفته شده چه تعداد است؟

بیشترین میزان همکاری علمی بین نویسندگان مقاله پذیرفته شده ۱۰ و ۷ نویسنده است و به‌طور میانگین به‌شینه همکاری، ۳ نویسنده است. حدود ۳۰٪ در صد از مقالات دارای تنها یک نویسنده هستند. سطح همکاری های نویسندگان در این فصلنامه خوب است (حدود ۷۰٪ در صد) اما تعدادی از مقالات با یک نویسنده (حدود ۳۰٪ در صد از کل مقالات پذیرفته شده) همکاری بین شبکه‌ای نویسندگان را محدود می‌کنند و به صورت انفرادی و بدون همکاری علمی با دیگر نویسندگان به تولید مقالات علمی پرداخته‌اند.

وضعیت علمی نویسندگان مقاله پذیرفته شده چگونه است؟

در جدول ۷ وضعیت علمی نویسندگان بر اساس آنچه در متن مقاله آورده شده است، مورد تحلیل قرار گرفته است و پژوهشگران هیچ‌گونه تغییری در وضعیت علمی نویسندگان اعمال ننموده‌اند (بر اساس اعلام نویسندگان

دانشگاه شیراز	استاد	علوم اطلاعات و دانش‌شناسی	ملی	دکتر جعفر مهرداد
---------------	-------	---------------------------	-----	------------------

بر اساس جدول ۵، اعضای هیئت تحریریه در ۸ رشته مختلف تخصص دارند و همه در دو سطح علمی استاد و دانشیار هستند. بیشترین همکاری فصلنامه با دانشگاه تهران است که حدود ۳۷٪ درصد از کل اعضای هیئت تحریریه را در برمی‌گیرد. به‌طور کل بیشتر همکاری فصلنامه بر روی دانشگاه‌های تهران متمرکز شده است و از اساتید دانشگاه‌ها و مراکز شهرستان‌ها کمتر استفاده شده است. البته در سال‌های اخیر پیشنهاد تغییر این هیئت تحریریه توسط سردبیر سابق این نشریه (زنده یاد دکتر قانع‌راد) داده شده است. این نشریه از تیرماه ۹۷ با سردبیری خانم دکتر اکرم قدیمی (دانشیار علوم سیاسی در مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور) به کار خود ادامه می‌دهد که در آن اسامی افراد جدیدی نظیر دکتر علی پایا (دانشیار فلسفه در مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور) - استاد مدعو دانشگاه وست‌مینستر انگلستان، دکتر هادی خانیکی (استاد در رشته علوم ارتباطات از دانشگاه علامه طباطبایی)، دکتر مقصود فراستخواه (دانشیار، گروه برنامه‌ریزی آموزش عالی در مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی) دیده می‌شود. از این‌رو هیئت تحریریه با اعضای جدید مورد تحلیل قرار گرفتند.

جدول ۶) وضعیت هیئت تحریریه جدید فصلنامه رهیافت

اعضای هیئت تحریریه	وضعیت همکاری	رشته	وضعیت علمی	وابستگی سازمانی
دکتر حمیدرضا آراسته	ملی	مدیریت و نظارت در آموزش عالی	استاد	دانشگاه خوارزمی
دکتر آریا الستی	ملی	مکانیک	استاد	دانشگاه شریف
دکتر رضا مکنون	ملی	عمران	دانشیار	دانشگاه امیرکبیر
دکتر جعفر مهرداد	ملی	علوم اطلاعات و دانش‌شناسی	استاد	دانشگاه شیراز
دکتر فریده عصاره	ملی	علوم اطلاعات و دانش‌شناسی	استاد	دانشگاه شهید چمران اهواز
دکتر محمد توکل	ملی	جامعه‌شناسی	استاد	دانشگاه تهران
دکتر محمدعلی زلفی گل	ملی	شیمی	استاد	دانشگاه بوعلی سینا همدان/بنیاد نخبگان
دکتر علی پایا	ملی و مدعو انگلستان	فلسفه	استاد	مرکز تحقیقات سیاست علمی / دانشگاه وست‌مینستر
دکتر هادی خانیکی	ملی	علوم ارتباطات	استاد	دانشگاه علامه طباطبایی

اساس فصل منتشر شده، کد مقاله، کد DOI، تاریخ انتشار، چکیده، وابستگی سازمانی نویسنده و منابع و مأخذ مقاله است. متأسفانه تاریخ دریافت و پذیرش در آن مشخص نشده است. متن کامل مقاله به صورت HTML قابل دسترس نیست. همچنین با بررسی شماره‌های پیشین، منابع تعدادی از مقالات منتشر شده یافت نشد و نویسندگان آن‌ها به طور کامل مشخص نیست (برای مثال آرشیو ۱۳۸۱).

در نسخه چاپی آن، دو ستونی بودن متن منتشر شده اختلال دیداری ایجاد می‌کند. کد مقاله و DOI در صفحه اول مقالات درج نشده است و چکیده‌ها به صورت هدمند دسته‌بندی نشده‌اند. بخش‌بندی قسمت‌های مختلف مقالات یکدست‌سازی نشده و حتی هر مقاله در یک شماره از بخش‌های مختلفی تشکیل شده است و بخش تقدیر و تشکر^۱ ندارد. در بخش منابع از شیوه ارجاع دهی APA استفاده شده است که می‌توان عملکرد این بخش را ضعیف دانست زیرا منابع یکدست‌سازی نشده‌اند. شماره ISSN نشریه بر روی صفحه فارسی درج نشده و نام نویسندگان در پشت جلد نشریه (به زبان انگلیسی) نوشته نشده است. به‌طور کلی مطابق با استانداردهای جهانی می‌توان وضعیت انتشار مقالات را ضعیف دانست. لازم به ذکر است که وضعیت انتشار آنلاین مقالات بهتر از انتشار چاپی آن است. از این رو توجه بیشتر به نحوه انتشار مقالات توصیه می‌شود.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر و با توجه به در دسترس نبودن اطلاعات مقاله رد شده قبل از سال ۱۳۹۴؛ نرخ پذیرش کلی در فصلنامه رهیافت بین بهار ۱۳۹۴ تا تابستان ۱۳۹۷، حدود ۳۸ درصد بوده است که وضعیت پذیرش نسبتاً خوبی را نشان می‌دهد. با وجود رتبه علمی- ترویجی این نشریه، تعداد چشمگیری از مقالات منتشر شده در آن علمی- پژوهشی هستند و با روش‌های پژوهشی انجام شده‌اند. مدل‌های تحلیلی و وضعیت علمی خاصی را بیان می‌کنند و رویکردی پژوهشی دارند. گرایش نویسندگان در زمینه علم و فناوری، تحلیل کارکردها، بیان مدل‌ها و تحلیل‌های علمی- دیدگاهی بوده است و بیشتر مقاله رد شده نیز در زمینه‌های

در سال چاپ مقالات محاسبه شده است). بر اساس جدول ۷، بیشترین تعداد مقالات را نویسندگان دارای مدرک دکتری (۶۴/۵۳ درصد) تولید نموده‌اند و کمترین تعداد مقالات مربوط به مقطع کارشناسی با ۲/۱ درصد است که دانشجویان و دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی را شامل می‌شود.

جدول ۷) وضعیت علمی نویسندگان

وضعیت علمی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دانشجوی کارشناسی ارشد	دکتری	دانشجوی دکتری	کل
درصد	۱,۲	۵,۷۰	۷,۴۴	۶۴,۵۳	۲۰,۲۳	۱۰۰٪

بیشترین منابع مورد استفاده نویسندگان از چه نوعی بوده است؟

حدود ۴۳ درصد از زبان منابع فارسی، ۴۴ درصد انگلیسی و ۱۳ درصد باقی‌مانده زبان‌های عربی، آلمانی و غیره بوده است. بدین معنا که تعداد منابع استفاده شده به زبان ملی و زبان فراملی (انگلیسی) حدوداً برابر بوده است و از زبان‌های دیگر کمتر استفاده شده است. از نظر نوع منابع نیز، مقاله بیشترین منبع مورد استفاده نویسندگان بوده است. تعداد مقاله پژوهشی موجود در منابع مقالات بسیار چشمگیر هستند و حدود ۷۳ درصد از کل مقالات مورد استناد را تشکیل می‌دهند.

وضعیت انتشار فصلنامه (چاپی و الکترونیکی) چگونه است؟

برای بررسی وضعیت انتشار مقالات این فصلنامه به آخرین شماره منتشر شده آن مراجعه شده است. از این رو، مقاله دوره تابستان سال ۱۳۹۷ مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. مقالات این فصلنامه در نسخه الکترونیکی خود دارای دسترسی کامل به آرشیو مقالات، دسته‌بندی مقالات بر

^۱ Acknowledgment

مدیریتی و علم اطلاعات و دانش‌شناسی بوده‌اند. دانشگاه تهران و مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور بیشترین تعداد مقالات پذیرفته شده را داشته‌اند. دانشگاه و پژوهشکده‌های شهر تهران بیشترین تعداد مقاله رد شده را داشته‌اند. همچنین میزان مشارکت زنان کمتر از مردان (حدود ۲۰ درصد) بوده است که با توجه به مطالعه بهره‌مند (۱۳۹۵) این مشارکت از ۱۸ درصد به ۲۰ درصد ارتقا یافته است که رشد حدود ۲ درصدی در مشارکت خانم‌ها را نشان می‌دهد. همچنین دانشگاه تهران با بیشترین تعداد مقالات پذیرفته شده صدرنشین باقی‌مانده است. بهره‌مند در سال ۱۳۹۵ در پژوهش خود میانگین تعداد انتشار مقالات را ۱۳ عنوان مدرک می‌داند که این عدد در دوره زمانی ده سال گذشته به‌طور میانگین به ۷ عنوان مقاله رسیده است. حدود ۳۰ درصد از مقالات دارای نویسندگان انفرادی هستند که این یافته با نتایج پژوهش مروتی و حسامپور (۱۳۹۴) [۲۱] درباره سهم زیاد مقاله‌های انفرادی در فصلنامه نقد ادبی، همسو است؛ اما با یافته‌های مطالعات افشار و همکاران (۱۳۸۸) [۲۲] و عرفان منش و حسینی (۲۰۱۵) [۲۳] و گنزالز ترئوئل و همکاران^۱ (۲۰۱۵) که به بیان سهم بالای مقاله‌های حاصل از مشارکت گروهی در مقایسه با مقاله‌های انفرادی اشاره کرده‌اند [۲۴]، هم‌راستا نیست. لازم به ذکر است که تمام اعضای هیئت تحریریه فصلنامه در رتبه دانشجویی یا استادی هستند. همچنین تنوع بین‌رشته‌ای در بین اعضای هیئت تحریریه در سطح مناسبی است. وضعیت چاپ الکترونیکی فصلنامه نسبتاً خوب است ولی انتشار چاپی آن را می‌توان ضعیف دانست.

¹. González- Teruel, et al.

References ----- منابع

- [1] Sharifi, V. Scientometrics and Cognitive Sciences(Persian). Cognitive Science News.2003; 5 (2), 89-91.
- [2] Emerson LD, Colditz GA.[Use of statistical analysis in the new England journal medicine in:Bailar LC, Mosteiler F]. Medical uses of statistics NEJM books. Medical society: Massachusetts; 1986
- [3] Web site of Rheyateh quarterly, 6/9/2017, Retrieved from: <http://rahyaft.nrisp.ac.ir>
- [4] Islamic World Science Citation Center, 6/9/2017, Retrieved from: www.isc.gov.ir
- [5] Samadbeik M, Saremian M, Asadi H, Garavand A. Content and citation analysis of Lorestan University of Medical Sciences Journal during 2011-2015(Persian). yafte. 2017; 19(4):1-10.
- [6] Bahremand M. Bibliometric Analysis of Rahyaft Quarterly. Rahyaft. 2016; 63: 77-91.
- [7] Soleimanzadeh Najafi N, Ashrafi Rizi H. Evaluating Book Review Articles Published in Month Book Magazine: Generalities Based on the BREM Model. Academic Library and Information Research. 2014;48 (3): 459-476.
- [8] Arastopor sh .Research in Information Science & Knowledge Journals: A Methodological Approach to Research Articles Published in 10 Information Science Journals (Persian). Journal of Library and Information Science. 2014 ;17 (1): 135-161.
- [9] Ebrahimi Milajardi Z,Riahinia N. The Citation Study of Papers in the Journal of Information Science and Public Libraries(Persian). Research on Information Science & Public Libraries. 2015; 20(3):423-446.
- [10] Ghazi Nouri S.S, Roshani S, Rezai Nik N. 5 Years of Evolution and Theatrical Development of Journal of Science & Technology Policy(Persian).Journal of Science & Technology Policy. 2014; 6(2), 17-38
- [11] Alijani R, Karami N. Studying the state of bibliometrics in the ISI database during 1965-2007(Persian) .Quarterly Journal of Knowledge Studies. 2010;2 (8), 61-71.
- [12] Batooli Z. Survey on citations and collaboration rate in Feyz (Persian). Journal of Kashan University of Medical Sciences, from 2002 through 2008 . 2011;14(2), 154-162.
- [13] Ebrahimi, S. Performance Measurement of the International Journal of Scientometrics in 1990 to 2006(Persian). National Studies on Librarianship and Information Organization.2008;3(75), 41-54.
- [14] Rezaeian M, Mahmoodi M, Rezvani M, Besharat F, Haji Ghodratabadi E, Molaei F. A Survey on the Publication Process and Quality of Articles of Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences During 2001-2006(Persian). Rafsanjan University of Medical Sciences & Health Services, 7(4), 217-226.
- [15] Abdi Asad I, Alguliyev Rasim M, Aliguliyev R. Bibliometric Analysis of IP&M Journal (1980–2015). Journal of Scientometric Research, 2018; 7(1):54-62.
- [16] Delirrad M, Rashidi A, Karimi S. A bibliometric analysis of toxicology publications of Iran and Turkey in ISI Web of Science(Persian). Iranian Journal of Toxicology. 2012; 6(19), 735-745.
- [17] Kumara A, Prakasan ER, Kalyane V.L,Kumar V. Pramana - Journal of Physics: A scientometric analysis. Annals of Library and Information Studies. 2008; 55(1), 201-211.
- [18] ARKHIPOV, DB. Scientometric analysis of nature, the journal. Scientometrics. 1999; 46(1), 51-72.
- [19] Secretariat of the Commission for Review of Iranian Scientific Journals. (2011). By-Laws of Securing the Scientific Journals of the Country, Secretariat of the Commission for Review of Scientific Journals, Retrieved2018/09/20 <https://rppc.msrt.ir/file/download/regulation/>

- [20] Erfanmanesh M, Nojavan F. Qualitative and Quantitative Status and International Visibility of Iranian Journals Indexed in Journal Citation Reports(Persian) . Iranian Research Institute for Information Science and Technology. 32(1):51-73
- [21] Hesampour S, Marvati M. Citation Analysis of Articles of the Journal of Literary Criticism (1-28)D(Persian). Tarbiat Modares University Press. 2015; 8 (32): 155-169.
- [22] Afshar M, AbdulMajid A H, Danesh F. Survey of Citations and Authors Collaboration Rate of Journal of Research in Medical Sciences (Persian). Health Information Management. 2009;6 (2): 123-131.
- [23] Erfanmanesh M, HoseiniE.. 10 Years of the international of journal of information of science and management: A Scientometric and social network analysis study(Persian). International journal of information science and management. 2015; 13(1):1-20.
- [24] M García-Abad M, Barrios G, Alcaide-González A, Teruel-G. Mapping recent information behavior research: an analysis of co- authorship and co-citation networks. Scientometrics. 2015; 103(2), 687-705.